

PIESE DE ARGINTĂRIE DIN COLECȚIA SEVER BOCU - LIPOVA

Alexandru Braica

Lucrarea de față își propune prezentarea unei părți a pieselor de argintărie existente în Muzeul din orașul Lipova și anume a celor provenite din ateliere vieneze și databile în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Existența în această instituție a unei colecții de argintărie se leagă de numele lui Sever Bocu, marcantă personalitate politică și culturală bănățeană din perioada interbelică, a cărui activitate a fost consacrată cu fervoare idealurilor sociale și naționale ale românilor din Transilvania.

Originar din Siștarovăț, el se stabilește în anul 1922 în Lipova, în clădirea actualului sediu al muzeului împreună cu soția sa, Marilina, sora actorului Ion Manolescu, femeie energică și de gust, reamenașind împreună arhitectura interioară a casei, în stil rococo, după unele sugestii preluate de la Schonbrunn și Versailles.

Colecția de argintărie luată în ansamblu, vădește același gust pentru artă, reunind o diversitate de piese de certă valoare artistică, provenind din prestigioase centre europene de orfevrărie: Londra, Paris, Moscova, Petersburg, București, Varșovia și Viena.

Prezentarea detaliată a pieselor vieneze este motivată atât de unitatea lor stilistică cât și de calitatea execuției tehnice, ilustrând trăsături ale stilului Biedermaier, în special îmbinarea judicioasă a funcționalității cotidiene cu atribute de ordin estetic cum ar fi simplitatea, proporționalitatea specifică și eleganța lipsită de ostentație.

Am optat pentru o prezentare piesă cu piesă, prin scurte descrieri având ca obiect motivele ornamentale, identificarea tehnicilor utilizate, precum și descifrarea informațiilor cuprinse în mărcile de atelier și de meșter. De asemenea s-a impus înregistrarea cu acuratețe a datelor tehnice, muzeografice, cu privire la dimensiunile, greutatea și titlul metalului prețios al obiectelor examinate.

Ordonarea materialului s-a făcut după criteriul tipologic și este însoțită de ilustrație fotografică pentru fiecare piesă.

Întrucât tehnicile de prelucrare încorporate într-o piesă sînt adesea multiple și destul de greu de identificat, constituind pentru publicul larg un

domeniu mai puțin cunoscut, am considerat utilă afectarea unui spațiu în ultima parte a lucrării, pentru un mic dicționar de termeni tehnici, folosiți frecvent în text.

În încheiere, credem că se cuvine încă o dată subliniată ideea că valoroasa colecție de argintărie, alături de alte piese de artă decorativă și etnografie aparținând soților Sever și Marilina Bocu -protagoniști a unor dramatice vicisitudini istorice -au constituit nucleul în care s-a format ulterior, prin achiziții, cercetări arheologice, și donații, actualul Muzeu al orașului Lipova, așa cum se prezintă el astăzi publicului.

1. VAZA

Argint, ștanțat, ciocănit, cizelat.

l:43,5 cm; g:33,5 cm; DB: 22,4 cm; G:2300 gr.; TL: 800

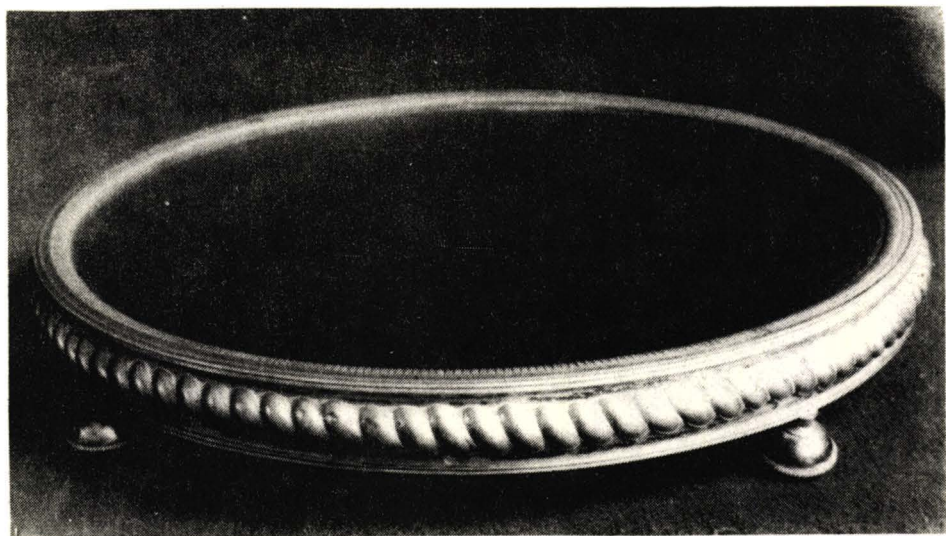
Atelier vienez, sec. XIX 1/2; Nr. inv.141

Baza piesei, circulară, are marginea ornamentală cu un șir de ove, urmată de un alt brâu de ove mai mari.

Corpul tronconic, cu caneluri sugerînd un mănunchi de lujeri, legați în partea de jos cu o cunună împletită din flori și frunze. Gura în formă de pîlnie, cu buza răsfrîntă, repetînd motivul cu ove al bazei.

Marcat sub buză; datat, parțial șters: 18--; Nume de meșter: Wadtefer.

Stare de conservare: bună.

2.PLATOU

Argint, turnat, ștanțat.

l: 6,4 cm; D: 41 cm; TL: 800

Atelier vienez, sec. XIX 1/2; Nr. inv. 403

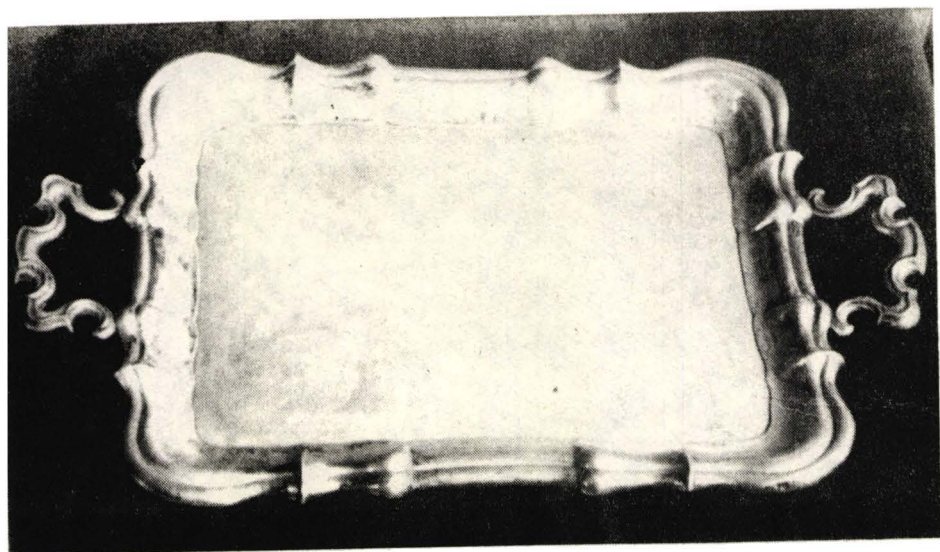
Platou cu ramă circulară, avînd formă de funie răsucită, în care este încastrată o oglindă, fixată și susținută dedesubt de un parchetaj din lemn de esență tare.

Rama se sprijină pe trei butoni sferici.

Marcat pe marginea exterioară a ramei; Datarea parțial ștearsă: 18-1;

Nume de meșter: Wadtefer

Stare de conservare: bună.

3.TAVA

Argint, turnat, ciocănit.

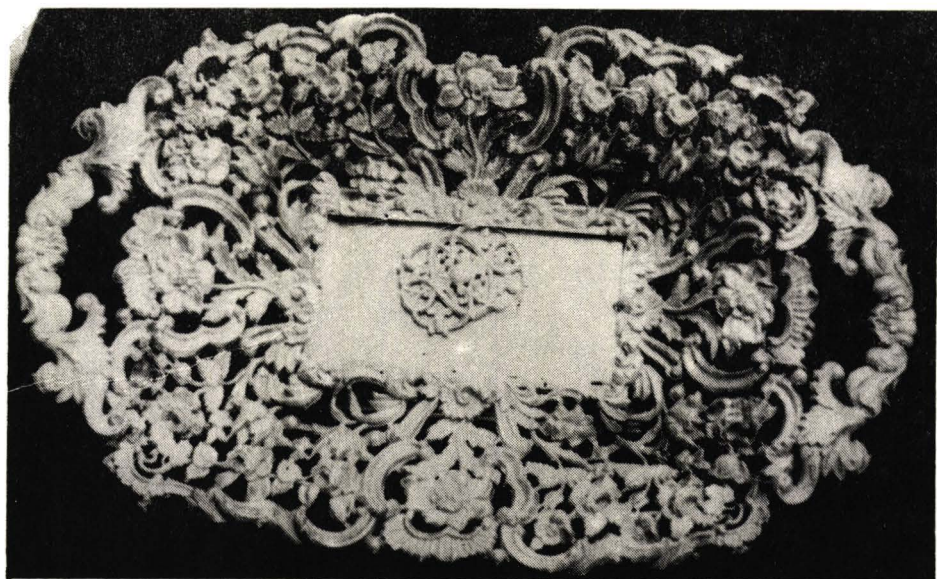
I:3 cm; L: 67 cm.; LA:37 cm.; G:2620

Atelier vienez, datat: 1857; Nr. inv. 428

Piesa are formă dreptunghiulară, marginea în formă de acoladă, cu o canelură longitudinală, urmărind conturul tăvii, fundul este gravat cu frunze de acant învolutate și flori. Tava este consolidată dedesubt cu un parchetaj de lemn de esență tare, fixat cu șuruburi de soclul piesei.

Marcat pe fundul piesei; datat: 1857; Sigla de meșter: I.K.

Stare de conservare: bună.

4.COȘ

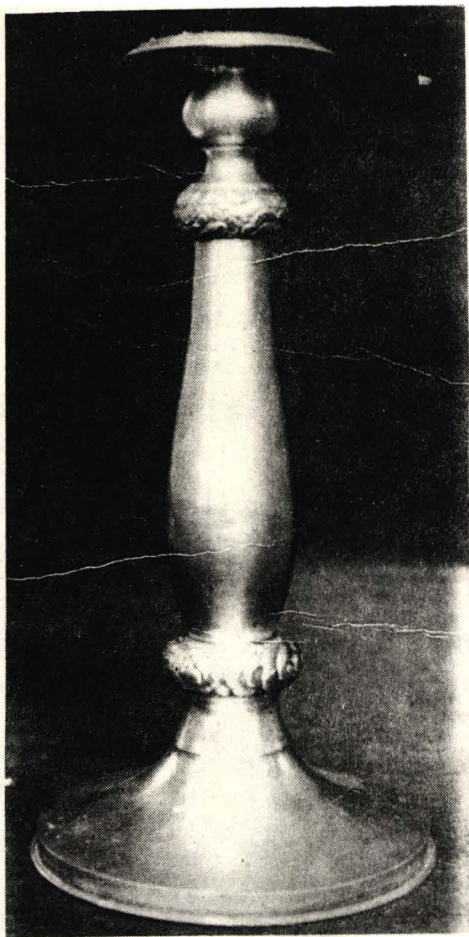
Argint, turnat, traforat, cizelat.

l:4,5 cm; L:36 cm; LA:21 cm; G:390 gr.; Tl:800; Nr. inv. 441

Piesa are formă dreptunghiulară, marginile traforate, ornamentate cu frunze de acant învolutate, flori de margarete și trandafiri, fundul tăvii, de formă dreptunghiulară, are un decor floral, traforat, aplicat și fixat cu un șift. De o parte și de alta, două toarte în formă de frunze de acant învolutate.

Marcat pe fund, datarea parțial ștearsă: 18-4

Stare de conservare: mediocră, un fragment lipsă, pe latura lungă a piesei; una din cele două toarte, desprinsă.

5. PERECHE DE SFEȘNICE

Argint, ciocănit, cizelat.

l: 27,5 cm; DB: 13,8 cm; G: 250 gr. fiecare; TL: 800.

Atelier vienez: sec. XIX 1/2; Nr. inv. 448/a;448/b

Talpă circulară, netedă, nodul turtit, ornamentat prin cizelare, cu flori de margarete și frunzulițe;

fusul piriform, avînd în partea superioară un nod turtit, ornamentat identic cu cel de jos; cupa, cu baza dreaptă.

Marcat sub nod; datarea ștersă în întregime; Sigla meșter: A.M.

Stare de conservare: bună.

6.5.PERECHE DE SFEȘNICE

Argint, ciocănit, cizelat.

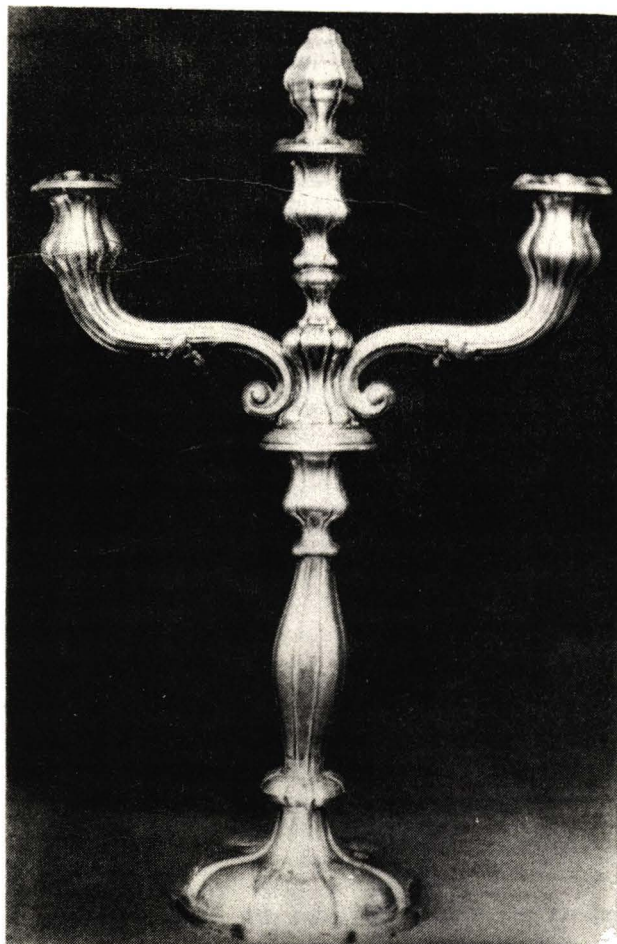
l: 49,2 cm; DB: 14 cm; G: 792 gr. fiecare; TL: 800

Atelier vienez: sec. XIX (1858;1859); Nr. inv. 449/a;449/b

Piesele au talpă hexalobată, nod turtit, fusul piriform, trei brațe. Pe unul din lobi este gravat un braț în armură, ținând o sabie încovoiată; dedesubt, o coroană, sub care sînt incizate inițialele K.I.

Marcat pe talpă; datat 1858; 1859; inițiale de meșter: A.K.T.

Stare de conservare: bună.

ABREVIERI:

L - lungimea;

LA - lățimea;

I - înălțimea;

DB - diametrul bazei;

D - diametrul (unic);

DG - diametrul gurii;

TL - titlul metalului prețios;

G - greutatea.

DICȚIONAR DE TERMENI TEHNICI

1. CIOCĂNIREA

În ofrevările o tehnică de bază prin care se realizează formele esențiale ale obiectului precum și decorarea lui.

Ustensilele de bază sînt diferite tipuri de ciocane, de obicei confecționate de meșter: ciocane de bombare, de nivelare, ciocane de lemn, precum și poansoane din oțel de diferite forme. Ca suport se folosesc diferite nicovale: din piele, umplute cu nisip, din lemn de esență tare, din plumb sau oțel. O altă categorie o reprezintă nicovalele mici de lustruit, care au și ele suprafața lustruită.

2. CIZELAREA

Tehnică de finisare, uneori și de ornamentare a obiectelor din metal prețios, cu ajutorul unei dăltițe ascuțite, poansoane din oțel (pentru suprafețe fine și mici) sau din lemn (pentru suprafețe mari), precum și a ciocanului de cizelare, avînd o suprafață netedă și alta sferică.

La cizelat suprafața prelucrată se lipește pe un amestec de smoală, nisip, ipsos, potrivit de rigid și elastic în același timp, pentru a permite prelucrarea.

Prin cizelare se netezesc inegalitățile suprafețelor, se finisează un ornament realizat prin ciocănire sau se tratează suprafața unui obiect turnat, în vederea înlăturării asperităților.

3. GRAVAREA

Tehnică cunoscută încă din antichitate, cu ajutorul căreia se obțin ornamente, litere și inscripții, prin incizie, după un desen trasat în prealabil pe piesă. Spre mijlocul secolului al XIX-lea, din această tehnică s-a dezvoltat gravura (stampa) ca specie aparte. Există o mare diversitate de dăltițe, în majoritatea cazurilor din oțel, cu mînerul semisferic, pentru a facilita apăsarea.

Pe vremuri gravarea se executa doar manual, în prezent se execută și mecanic, cu un aparat special.

4. ȘTANȚAREA

Este o prelucrare la rece cu dispozitive speciale numite "ștanțe" și unelte de ștanțare. Prin ștanțare se execută operațiunea de modelare cu ajutorul unor pozitive și negative între care se interpune placa metalică în vederea presării.

5. TRAFORAREA

Tehnică de obținere a ornamentului prin decuparea materialului cu ajutorul unui fierăstrău a cărui panglică de tăiere are grosimea în funcție de curbura care trebuie realizată. Se trasează pe material modelul de decupat și într-un punct al modelului se practică o gaură prin care se introduce panglica de tăiat a fierăstrăului, după care aceasta se fixează, și se taie după modelul trasat.

WIENER SILBEREISTUCKE IN DER SAMMLUNG "SEVER BOCU" AUS LIPOVA

Alexandru Braica
(Zusammenfassung)

Zur Kunst - und Ethnographiesammlung "Sever Bocu", welche das Stadtmuseum Lipova beherrbergt, gehören, nebst anderen Objekten, auch wertvolle Silbereistücke aus mehreren Epochen und Werkstätten.

Die vorliegende Arbeit stellt eine analytische Beschreibung der aus Wien stammenden Stücke dar. Es handelt sich dabei um jene aus der ersten Hälfte des XIX. Jahrhunderts, dem Biedermeierstil angehörend.